

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

RAMOWY PROGRAM OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE na lata 2017-2022

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Kielce, 2017

Spis treści

Wstęp	4
I. Podstawy prawne oraz teoretyczne Ramowego Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	5
II. Wybrane dane z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie	10
III. Cel Ramowego Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.....	16
IV. Adresaci Programu	16
V. Działania rekomendowane do realizacji na szczeblu lokalnym	17
VI. Realizatorzy Programu	18
VII. Wskazówki dla podmiotów realizujących programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie	19
VIII. Zasady realizacji Programu	21
IX. Zasady monitorowania i ewaluacji działań wynikających z realizacji Programu	21
Zakończenie	22
Spis map i tabel	23

Wstęp

Podstawę dla opracowania niniejszego Programu ramowego stanowi artykuł 6 ust.6 pkt. 3 ustawy z 29 lipca 2005 roku *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2015 poz.1390), zgodnie z którym „Do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności: opracowanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

Celem niniejszego dokumentu jest nakreślenie ram działań w obszarze pracy z osobami doznającymi przemocy w rodzinie. Określone w programie działania na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie wpisują się w realizację celów regionalnych dokumentów programowych i strategicznych województwa świętokrzyskiego. Program opracowany został z uwzględnieniem wniosków wynikających z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016. Działania podejmowane w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym ochrony ofiar przemocy podejmowane są w oparciu o diagnozę będącą elementem Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022. Program ten jest swoistym wyznacznikiem w zakresie opracowywania programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem specyfiki i uwarunkowań lokalnych. Celem ramowego programu ochrony ofiar przemocy jest koordynacja działań realizowanych zarówno przez instytucje samorządowe jak i organizacje pozarządowe. Ramowy program jest spójny z Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Świętokrzyskim na lata 2017-2022.

I. Podstawy prawne oraz teoretyczne Ramowego Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Podstawy prawne

Ustawowa definicja przemocy określona została w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz.1390), w art. 2 pkt. 2 zgodnie z którą przemoc to: ***jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym, psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne osób dotkniętych przemocą***”.

Szczegółowa analiza pojęciowo-definicyjna, określająca: źródła przemocy w rodzinie, formy przemocy, fazy przemocy, a także stereotypy i mity na temat przemocy w rodzinie została zawarta w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022.

Podstawę prawną ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowią następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz.1390);
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r., Nr 1769 tj.);
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016r., Nr 487 tj.);
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (Monitor Polski, Dziennik Urzędowy RP z dnia 9 czerwca 2014r., poz. 445)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259);

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 126, poz. 718);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245).

Ramowy Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest spójny z funkcjonującymi w województwie świętokrzyskim regionalnymi dokumentami strategicznymi i programowymi:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017;
- Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej 2012-2017;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w regionie świętokrzyskim na lata 2014-2020;
- Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018.

Podstawy teoretyczne

Przemoc w rodzinie – najogólniej mówiąc niszczy szanse rozwojowe członków rodziny. Niszczy również wartości. Nie jest też (jak w przypadku zdrowej rodziny) miejscem bezpieczeństwa, miejscem rozwoju osobistego jej członków, nie uczy adekwatnych reakcji i komunikacji ani współpracy, współdziałania i sensownego różnicowania. Sytuacja członków rodziny z przemocą jest podwójnie trudna, bo zмага się ona z przemocą nie tylko w świecie zewnętrznym (jak wszyscy), ale i we własnej strukturze.

Istnieje kilka koncepcji psychologicznych wyjaśniających zjawisko przemocy i zachowanie ofiar:

SYNDROM WYUCZONEJ BEZRADNOŚCI

- Ofiary przemocy nabierają przekonania o nieskuteczności swoich posunięć, rodzi się w nich poczucie bezradności.
- Wyuczona bezradność jest poddaniem się, zaprzestaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.
- Wyuczona bezradność jest najczęstszym objawem u osób doznających przemocy. Bardzo często rozwija się na bazie życiowych doświadczeń, takich jak:

Doświadczenia z dzieciństwa:

- przemoc fizyczna;
- napaść seksualna lub molestowanie;
- sytuacje traumatyczne (śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich itp.);
- kłopoty w nauce;
- problemy zdrowotne.

Doświadczenia wyniesione ze związków w życiu dorosłym:

- przemoc (istotny jest czas trwania, rodzaj i częstość przemocy);
- patologiczna zazdrość;
- gwałt, przymuszanie do nieakceptowanych form współżycia;
- groźby pozbawienia życia.

Nakładanie się na siebie niekorzystnych doświadczeń odgrywa istotną rolę w powstaniu i ujawnianiu się syndromu wyuczonej bezradności. Skutki wyuczonej bezradności, łagodzi stopniowe odzyskiwanie przez osobę doznającą przemocy kontroli nad swoją osobą i swoim życiem.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- *Deficyty poznawcze*, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- *Deficyty motywacyjne*, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- *Deficyty emocjonalne*, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

ZJAWISKO „PRANIA MÓZGU”

Badania nad przemocą w rodzinie pozwoliły wyodrębnić najbardziej typowe zachowania sprawców przemocy, stosujących technikę „prania mózgu” do których zalicza się: izolację, monopolizację uwagi, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc kary i nagrody, demonstrowanie wszechmocy i wszechwładzy, wymuszanie drobnych przysług.

Konsekwencje „prania mózgu”:

- Degradacja własnego obrazu - zabiegi te powodują, że osoby doznające przemocy, zmniejszają swoją aktywność, wycofują się z działania i unikają podejmowania trudnych zadań. Uważają, że są głupie i mało zdolne. Łatwo ulegają sugestiom i manipulacjom. Zmieniają swoje poglądy, przyzwyczajenia, by dostosować się do życzeń sprawcy.
- Przeżywanie silnego poczucia lęku i zagrożenia - ofiary mają duże poczucie winy, wstydu i lęku. Od sprawcy oczekują jedynie kary, ponieważ wiedzą, że są pełne wad, a wszystko co robią jest niewłaściwe. Przeżywanie silnego poczucia winy kieruje złość i agresywność w stronę własnej osoby, to z kolei powoduje, że sprawca może czuć się bezkarnie.
- Wyzwalanie silnych stanów regresji - regresja jest mechanizmem obronnym, polegającym na nawrotach do zachowań i sposobów działania z wcześniejszych okresów życia. Stosowanie techniki „prania mózgu”, prowadzi do wielu regresywnych zmian w osobowości ofiar. Skutkiem tego jest ich bezradność, zanik krytycznego myślenia, powrót do myślenia życzeniowego, czasami zanik uczuć wyższych. Procesy „prania mózgu” powodują całkowite podporządkowanie, utratę poczucia własnej

wartości i własnych przekonań oraz bezkrytyczne przyjmowanie rzeczywistości, wykreowanej przez sprawcę.

DLACZEGO OSOBY DOZNAJĄCE PRZEMOCY NIE SZUKAJĄ POMOCY?

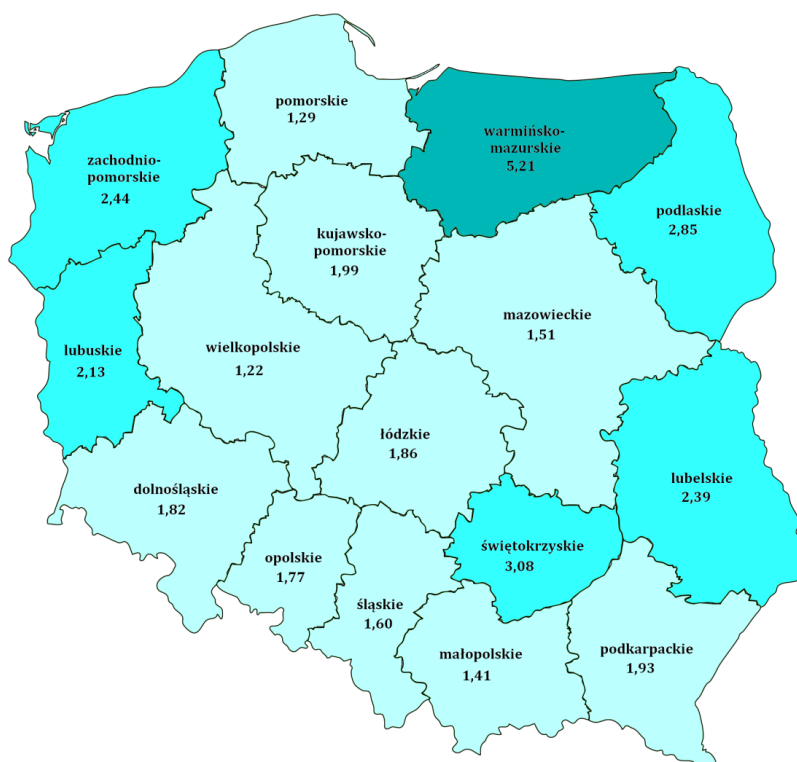
- bo odczuwają lęk przed zemstą ze strony partnera. Ofiara może być zastraszona przez partnera, który grozi jej śmiercią lub śmiercią jej dzieci, jeśli prawda o przemocy wyjdzie na jaw;
- bo odczuwają wstyd i upokorzenie. Ofiara może być przekonana, że przemoc dotyczy tylko jej osoby, inni zaś nie mają takich kłopotów. Może myśleć, że gdyby była lepsza, ataki agresji nie występowałyby;
- bo są zależne finansowo do partnera;
- bo posiadają błędne przekonania - wierzy, że w każdym małżeństwie istnieje przemoc; ma nadzieję, że przemoc była incydentalna, a sam partner zmieni się na lepsze;
- bo utraciły wiarę w pomoc - mogła szukać pomocy, ale okazała się ona mało skuteczna;
- bo nie chcą złamać tradycji kulturowo-religijnych. Kobieta chce utrzymać małżeństwo nawet za cenę cierpienia, ze względu na wartości religijne lub tradycje kulturowe¹.

¹ <http://cps.org.pl/czytelnia/psychoterapia/134-praca-z-ofiarami-przemocy-w-rodzinie>

II. Wybrane dane w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (analiza retrospektywna).

Jednym z elementów diagnozy problemu przemocy w rodzinie opracowanej na potrzeby Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022 jest analiza w dotycząca natężenia zjawiska przemocy, charakterystyki osób będących ofiarami przemocy oraz obszaru wsparcia ofiar przemocy. W niniejszym Programie zaprezentowane zostaną wybrane dane z części diagnostycznej Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022. Szczegółowe dane zwarte są w ww. Programie.

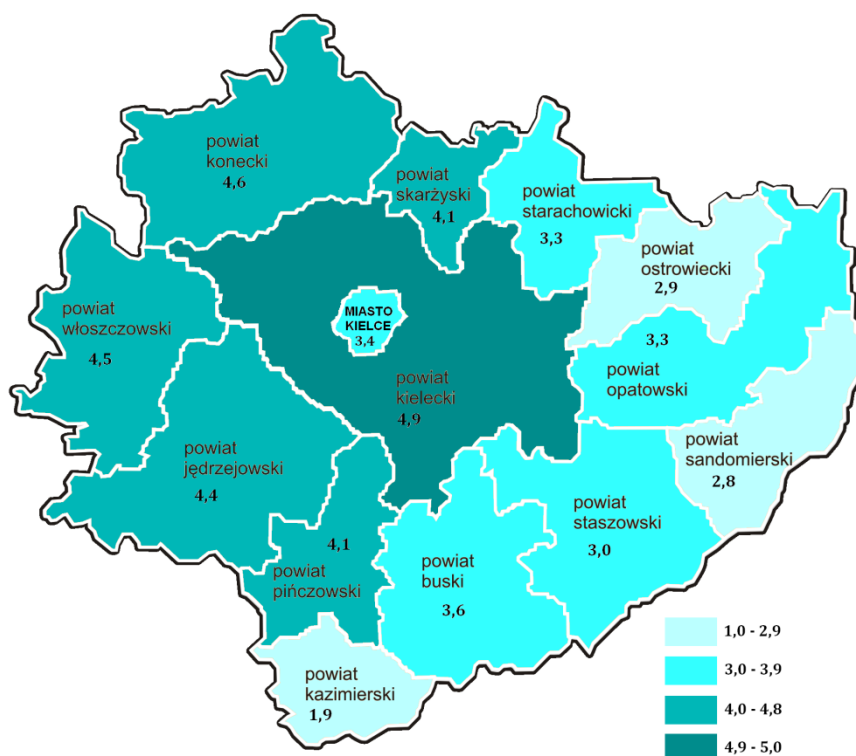
Mapa 1. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta –A” w 2016r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Analiza regionalnego zróżnicowania wartości wskaźnika liczby „Niebieskich Kart” ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazuje, iż **wartość tego wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego jest najwyższa ze wszystkich województw Polski południowo-wschodniej**. W perspektywie całego kraju wyższą wartość wskaźnika odnotowano jedynie w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego.

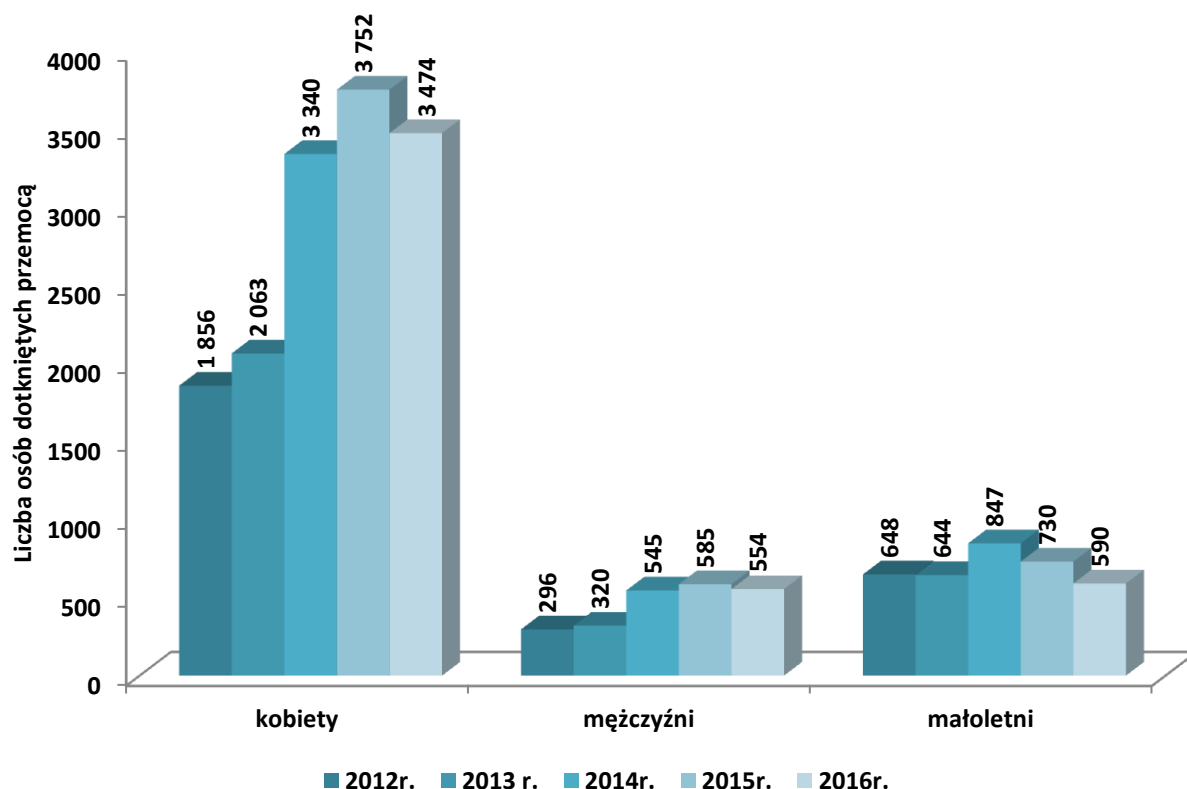
Mapa 2. Natężenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiatach regionu świętokrzyskiego w 2016r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania CAS.

Największe natężenie przemocy w rodzinie odnotowano w powiecie kieleckim. Wartość obliczonego wskaźnika liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na 1000 mieszkańców wynosi blisko **4,9**. Wysoki wskaźnik odnotowano również w powiatach: jędrzejowskim, koneckim, pińczowskim, skarżyskim oraz włoszczowskim, gdzie wartość wskaźnika mieści się w przedziale **4,0 – 4,8**. Umiarkowane natężenie przemocy według wskaźnika liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na 1000 mieszkańców w przedziale **3,0 – 3,9** odnotowano w powiatach: buskim, opatowskim, starachowickim, staszowskim oraz mieście Kielce. Najmniejsze natężenie zjawiska przemocy według ww. wskaźnika występuje w powiatach: kazimierskim, sandomierskim, ostrowieckim wartość wskaźnika nie przekracza **3,0**.

Charakterystyka ofiar przemocy w rodzinie

Wykres 1. Osoby dotknięte przemocą w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2016.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych KWP w Kielcach.

Wśród odnotowanych ofiar przemocy w 2016 roku: kobiety stanowią 75,2%, mężczyźni 12%, a osoby małoletnie 12,8%. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zarysowuje się trend w którym obserwujemy systematyczny spadek liczby osób małoletnich będących ofiarą przemocy w rodzinie. W 2016 roku w odniesieniu do 2015 roku **nastąpił największy spadek osób małoletnich dotkniętych przemocą w rodzinie o 19,2%.**

Na podstawie statystyk świętokrzyskiej Policji określone zostały liczby przypadków przemocy w rodzinie według jej rodzajów. W 2016 roku najczęściej występującą formą przemocy analogicznie, jak w latach ubiegłych, jest: **przemoc psychiczna (5 145 przypadków), przemoc fizyczna (3 375 przypadków), następnie przemoc innego rodzaju w tym przemoc ekonomiczna (706 przypadków).**

Najrzadziej występującą formą przemocy odnotowywaną przez funkcjonariuszy w regionie świętokrzyskim jest przemoc seksualna (38 przypadków).

W latach 2012-2015 rok do roku odnotowany został wzrost w każdej z ww. form przemocy. W 2016 roku obserwujemy spadek odnotowanych przypadków: przemocy fizycznej -2,4%, przemocy psychicznej -0,41, przemocy innego rodzaju -11,4%. **Największy spadek odnotowanych przypadków przemocy w rodzinie w 2016 roku odnotowano w kategorii przemocy seksualnej (o 47,2% w odniesieniu do 2015 roku).**

Infrastruktura wsparcia ofiar przemocy w rodzinie

Tabela 1. Rozmieszczenie infrastruktury wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w 2016 roku, powiaty regionu świętokrzyskiego.

		Liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba punktów konsultacyjnych	Liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	Liczba ośrodków interwencji kryzysowej	
Lp.	Powiat	PCPR/ MOPR	OPS	PCPR	PCPR	OPS
1	buski	0	1	0	0	0
2	jędrzejowski	0	4	0	1*	0
3	kazimierski	0	2	0	1*	0
4	kielecki	0	5	0	1 (Caritas)*	0
5	konecki	0	2	0	1	1
6	opatowski	0	3	0	0	0
7	ostrowiecki	0	1	0	0	1*
8	pińczowski	0	3	0	1*	0
9	sandomierski	0	3	0	0	1
10	skarżyski	0	2	0	1	2
11	starachowicki	0	1	0	1	0
12	staszowski	0	3	0	0	0
13	włoszczowski	0	1	0	0	0
14	miasto Kielce	1*		1	0	0
	Razem:	1	31	1	7	5

*posiada miejsca całodobowe

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania CAS.

Według danych z Centralnej Aplikacji Statystycznej na terenie regionu świętokrzyskiego w 2016 roku funkcjonowało 31 punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (o 1 więcej niż w 2015 roku), 12 ośrodków interwencji kryzysowej*, 1 dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz 1 specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Do zadań własnych samorządów powiatu należy zapewnienie miejsc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w ośrodkach interwencji kryzysowej. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ani inny akt prawny nie podaje definicji OIK. Ze sprawozdań „Przemoc” wynika, iż w regionie funkcjonuje **12 OIK z tego **7 na poziomie powiatów** (w tym powiat kielecki zleca prowadzenie OIK pozarządową przez Caritas Diecezji Kieleckiej), oraz **5 na poziomie samorządów gminnych**. Spośród OIK funkcjonujących na poziomie powiatów 4 posiada miejsca całodobowe, na poziomie gmin 1 OIK posiada miejsca całodobowe. Tym samym w regionie funkcjonuje 5 OIK, które można uznać za podmioty wypełniające swoje zadania w sposób kompleksowy. W mieście Kielce zadania w zakresie interwencji kryzysowej realizuje specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy, który posiada miejsca całodobowe.*

Wsparcie ofiar przemocy w systemie pomocy społecznej

Poradnictwo

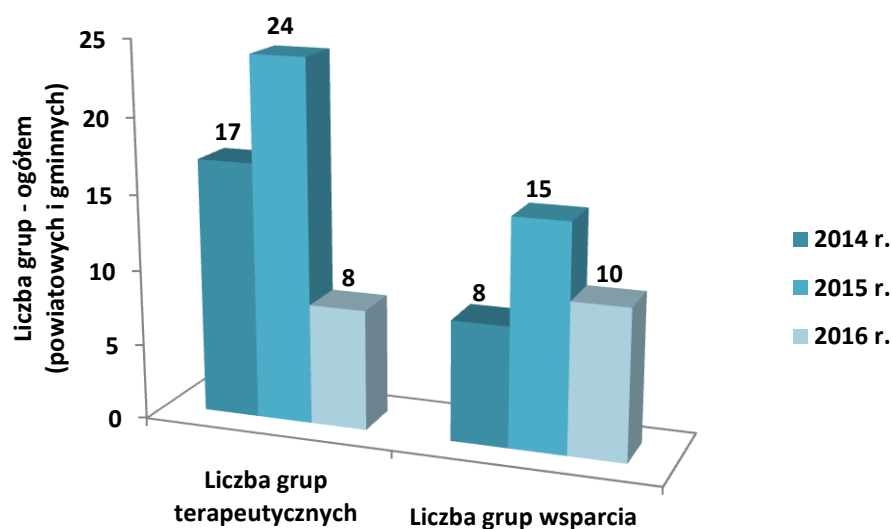
Tabela 2. Liczba osób objętych wsparciem w formie poradnictwa w regionie świętokrzyskim na poziomie powiatów i gmin w latach 2014-2016.

Podmiot:	Powiat			Gmina		
Poradnictwo:	2014	2015	2016	2014	2015	2016
medyczne	201	82	93	63	74	72
psychologiczne	2 728	2 889	2 908	1 384	1 472	1 199
prawne	1 029	1 231	560	592	755	562
socjalne	634	516	754	3 185	3 434	3 070
zawodowe i rodzinne	574	1 264	718	532	779	493
Razem	5 166	5 982	5 033	5 756	6 514	5 396

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania CAS.

W 2016 roku z poradnictwa świadczonego przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na poziomie gminy udzielono: 5 396 porad ogółem; dla 3 734 osób dotkniętych przemocą, czyli o 6,5% mniej niż w roku 2015. W zakresie poradnictwa świadczonego na poziomie powiatów skierowanego do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w 2016 roku udzielono 5 033 porad ogółem dla 2 973 osób, tj. o 15,8% mniej niż w 2015 roku.

Grupy terapeutyczne i wsparcia

Wykres 2. Liczba grup terapeutycznych i wsparcia w latach 2014-2016 – region świętokrzyski.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania CAS.

Tabela 3. Liczba powiatowych i gminnych grup terapeutycznych i wsparcia w regionie świętokrzyskim w latach 2014-2016.

Podmiot	Powiat			Gmina		
Rok	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Liczba grup terapeutycznych	8	12	6	9	12	2
Liczba grup wsparcia	4	6	6	4	9	4

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania CAS.

Diagnoza obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykazała, iż w roku 2016 w regionie obserwujemy znaczący spadek liczby funkcjonujących na poziomie samorządów gminnych grup terapeutycznych oraz wsparcia, natomiast w przypadku samorządów powiatowych zauważalna jest tendencja spadkowa liczby grup terapeutycznych.

III. Cel Programu

Zasadniczym celem niniejszego Programu jest: zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej, której efektem będzie przywrócenie poczucia bezpieczeństwa u osób doświadczających przemocy.

IV. Adresaci Programu

Beneficjentami Programu są mieszkańcy województwa świętokrzyskiego doświadczający przemocy w rodzinie oraz instytucje, służby i organizacje funkcjonujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie gminy i powiatu oraz regionu.

Działania Programu w szczególności będą prowadzone na rzecz:

- osób doświadczających przemocy domowej, w tym m.in.: dzieci i młodzieży, współmałżonków lub partnerów, a także osób starszych i niepełnosprawnych,
- świadków przemocy w rodzinie,
- osób podejmujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym m.in.: pracowników socjalnych, kuratorów sądowych, terapeutów, policjantów, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, nauczycieli, pracowników placówek leczenia odwykowego, pedagogów, psychologów, pracowników ochrony zdrowia,
- instytucji i organizacji pozarządowych, działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- społeczności lokalnych.

V. Działania rekomendowane do realizacji na szczeblu lokalnym

1. Opracowanie mapy zasobów obejmującej wszystkie podmioty wchodzące w skład gminnego systemu przeciwdziałania przemocy. W mapie zasobów należy uwzględnić także podmioty obejmujące swoim działaniem powiat i województwo takie, jak np.: poradnie psychologiczno – pedagogiczne, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej oraz organizacje pozarządowe działające w obszarze przemocy.
2. Upowszechnianie informacji na temat podmiotów działających na rzecz ofiar przemocy w rodzinie i rodzaju świadczonej pomocy (np.: wydawanie informatorów, plakatów, publikacje na stronie internetowej itp.).
3. Prowadzenie działalności edukacyjnej i profilaktycznej poprzez m.in.: upowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków, opracowanie i realizacja kampanii edukacyjnych, spotów, informacji prasowych i prowadzenie zajęć w placówkach oświatowych, organizowanie warsztatów dla ofiar przemocy w rodzinie np.: nauka asertywności oraz zajęcia z budowania poczucia własnej wartości.
4. Prowadzenie działań interwencyjnych i ochronnych na rzecz ofiar przemocy poprzez m.in.: skuteczną izolację ofiary od sprawcy przemocy, a w przypadku braku możliwości skutecznej izolacji ofiary od sprawcy przemocy zapewnienie schronienia ofiarom przemocy w rodzinie, udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej, medycznej i socjalnej oraz prawnej, rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy w rodzinie i opracowanie planu pomocy, wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej.
5. Tworzenie indywidualnych programów ochrony ofiar.
6. Realizacja indywidualnych programów ochrony ofiar, w tym udzielanie kompleksowej i dostosowanej do potrzeb klienta pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, pedagogicznej i schronienia.
7. Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla ofiar przemocy.

8. Określenie zasad monitorowania rodziny, w której występuje problem przemocy. Gmina opracowując własny program winna określić: kto i z jaką częstotliwością będzie badał sytuację rodziny, w której zdiagnozowano problem przemocy. Działania mogą być podejmowane przez członków grupy roboczej.
9. Prowadzenie edukacji prawnej - poradnictwo prawne i socjalne.
10. Doskonalenie i rozwój zawodowy kadr pracujących z ofiarami przemocy w rodzinie.
11. Superwizja adresowana do osób które na co dzień prowadzą terapię indywidualną, grupową lub rodziną dla osób i rodzin obciążonej przemocą w rodzinie. Superwizja winna odbywać się pod okiem doświadczonego psychoterapeuty i certyfikowanego superwizora psychoterapii.

VI. Realizatorzy Programu

Wśród podmiotów mogących realizować Ramowy Program Ochrony Ofiar Przemocy znajdują się:

- 1) samorządy gminne, powiatowe oraz samorząd województwa,
- 2) jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- 3) specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 4) organizacje pozarządowe,
- 5) jednostki wymiaru sprawiedliwości,
- 6) jednostki ochrony porządku publicznego,
- 7) placówki oświaty,
- 8) placówki służby zdrowia,
- 9) komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- 10) inne podmioty, w tym przede wszystkim zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz punkty konsultacyjne, punkty interwencji kryzysowej, poradnie rodzinne, schroniska, hostele.

VII. Wskazówki dla podmiotów realizujących programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Przy konstruowaniu oraz realizacji programów ochrony i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie należy uwzględnić podstawowe przekonania dotyczące specyfiki zjawiska przemocy domowej i sposobów jej powstrzymywania. Przedstawione założenia oparte są na aktualnym stanie wiedzy:

1. Przemoc domowa jest zjawiskiem szkodliwym i raniącym, wykorzystywaniem siły oraz przewagi wobec osób słabszych, naruszającym ich prawa i powodującym szkody psychiczne, fizyczne i moralne.
2. Przemoc w rodzinie jest procesem charakteryzującym się swoistym przebiegiem i dynamiką relacji opisanym poprzez cykle przemocy i specyficzne dla niej mechanizmy psychologiczne. Zachowania ofiar i strategie radzenia sobie z przemocą są wynikiem działania czynników podmiotowych i sytuacyjnych. Przypisywanie nieracjonalności osobom doznającym przemocy jest uproszczeniem prowadzącym do krzywdzących ocen i wtórnej wiktymizacji.
3. Odpowiedzialność prawną i moralną za stosowanie przemocy ponosi sprawca czynu. Stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwiane prowokacją czy zachowaniem ofiary. Rozumienia psychologicznych mechanizmów uwikłania ofiar w relacje ze sprawcą, w tym zachowań przyczyniających się do podtrzymywania przemocy, nie należy utożsamiać z odpowiedzialnością za przemoc w związku.
4. Zjawisko przemocy domowej jest tolerowane i wzmacniane poprzez postawy oparte na stereotypach kulturowych, społecznych i obyczajowych (dotyczących m.in: płci, ról społecznych, rasy, orientacji seksualnej), które przyczyniają się do wiktymizujących postaw wobec osób pokrzywdzonych.
5. Czynnikiem powstrzymującym przemoc jest nieuchronność kary. Kara powstrzymuje przemoc, jednak nie wyposaża człowieka w narzędzia zmiany i efektywnego radzenia sobie z agresją. Może stanowić istotny czynnik motywujący do poszukiwania pomocy.

6. Priorytetem w działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest kwestia bezpieczeństwa. Przy dokonywaniu diagnozy, planowaniu i realizacji działań, szczególnie interwencyjnych i prawnych, należy ocenić realne poczucie bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych, a w przypadku jego braku podjąć działania na rzecz jego zapewnienia.
7. Naczelną zasadą w pomaganiu ofiarom, którym poczucie mocy zostało odebrane, jest wzmacnianie poczucia podmiotowości i wpływu. Istotnym jest, aby osoby korzystające z pomocy czuły się podmiotem, a więc autorami planowanych i realizowanych zmian. Istotną okazuje się elastyczność działań – od dyrektywnych (w sytuacji zagrożenia i utraty kontroli nad sytuacją oraz własnym zachowaniem) po działania oparte na współpracy z poszanowaniem poziomu gotowości i tempa zmian osób pokrzywdzonych.
8. Przemoc domowa jest zjawiskiem wieloaspektowym (aspekt prawny, psychologiczny, społeczny, medyczny, itp.), co pociąga za sobą konieczność zapewnienia osobom pokrzywdzonym pomocy o charakterze interdyscyplinarnym i kompleksowym. Działania pomocowe, szczególnie interwencyjne i prawne, powinny być planowane i realizowane w oparciu o współpracę służb i instytucji, z wykorzystaniem ich uprawnień, możliwości i kompetencji. Ich efektem powinno być sformułowanie najbardziej adekwatnych, pożądanych form pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysu związanego z doświadczaniem przemocy w rodzinie. Formułą umożliwiającą realizację wymienionych działań jest praca metodą zespołu interdyscyplinarnego obejmująca:
 - diagnozę sytuacji osób znajdujących się w sytuacji kryzysu związanego z przemocą w rodzinie,
 - tworzenie wspólnego porozumienia sytuacji rodziny,
 - wykorzystanie zasobów rodziny/osób,
 - ustalanie priorytetów,
 - planowanie działań i form pomocy,
 - podział zadań i ich realizację, uwzględnienie woli, gotowości i bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych.

VIII. Zasady realizacji Programu

Przy konstruowaniu oraz realizacji programów ochrony i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie należy określić:

- a) termin realizacji programu,
- b) miejsce realizacji programu,
- c) podmioty realizujące program,
- d) metody, formy, techniki realizacji programu,
- e) osobę odpowiedzialną za prowadzenie dokumentacji związanej z realizacją programu oraz sposób prowadzenia dokumentacji,
- f) zasady współpracy między instytucjami realizującymi program.

IX. Zasady monitorowania i ewaluacji działań wynikających z realizacji Programu

Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie powinien być monitorowany na bieżąco, przez cały okres jego trwania. W programie należy wskazać osobę bądź instytucję za to odpowiedzialną. Należy również określić sposób monitorowania oraz narzędzia, które do tego posłużą. Program powinien również podlegać ewaluacji. Powinno się w nim zatem określić podmiot odpowiedzialny za jej dokonanie, czas, miejsce i sposób jej przeprowadzenia. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja programu powinny zostać udokumentowane przez podmiot/osobę je przeprowadzającą.

Zakończenie

Celem Ramowego Programu Ochrony Ofiar Przemocy jest wskazanie katalogu działań stanowiącego niezbędne minimum bezpośredniej pracy z osobą będącą ofiarą przemocy. Wdrożenie rekomendacji wytyczonych w ramowym Programie przyczyni się do realizacji skoordynowanych działań w tym obszarze w środowiskach lokalnych, czyli tam gdzie jest realizowana bezpośrednia praca z ofiarami przemocy. Z punktu widzenia regionalnej polityki społecznej ogromne znaczenie ma kompleksowość pomocy oraz oferowane jej formy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Skuteczność pomagania ofiarom przemocy uzależniona jest od współpracy poszczególnych służb i instytucji. Na poziomie regionalnym realizowane są: szkolenia, warsztaty, konferencje, których celem jest podnoszenie umiejętności i kwalifikacji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inspirowanie i wdrażanie nowych rozwiązań w pracy z ofiarą przemocy. Samorząd województwa świętokrzyskiego wspiera rozwój infrastruktury społecznej m.in. takiej, która służy ofiarom przemocy domowej oraz wspiera działania organizacji pozarządowych, których celem jest pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Istotną rolą samorządu na szczeblu wojewódzkim jest również monitorowanie nasilenia skali przemocy w poszczególnych powiatach regionu dzięki czemu można dokonywać diagnozy obszarów wymagających najpilniejszej interwencji.

Specjalistyczne działania powinny poszukiwać rozwiązań spoza „koła przemocy”. W środowiskach lokalnych winny być prowadzone systemowe i kompleksowe działania na rzecz przeciwdziałania przemocy. Sprawdzone już w praktyce rozwiązania określające zasady pracy zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych winny być upowszechniane. Zwiększając efektywność działań służb i rozwijając ich współpracę w pracy interwencyjnej w formie interdyscyplinarnej, musimy pamiętać o przygotowaniu i realizacji planów pomocy dla rodzin z problemem przemocy. W regionie nie udało się utworzyć specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, które powinny istnieć w każdym powiecie.

Spis map i tabel:

- Mapa 1. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta –A” w 2016 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Mapa 2. Natężenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiatach regionu świętokrzyskiego w 2016r.
- Tabela 1. Rozmieszczenie infrastruktury wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w 2016 roku, powiaty regionu świętokrzyskiego.
- Tabela 2. Liczba osób objętych wsparciem w formie poradnictwa w regionie świętokrzyskim na poziomie powiatów i gmin w latach 2014-2016.
- Tabela 3. Liczba powiatowych i gminnych grup terapeutycznych i wsparcia w regionie świętokrzyskim w latach 2014-2016.
- Wykres 1. Osoby dotknięte przemocą w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2016.
- Wykres 2. Liczby grup terapeutycznych i wsparcia w latach 2014-2016 – region świętokrzyski.